

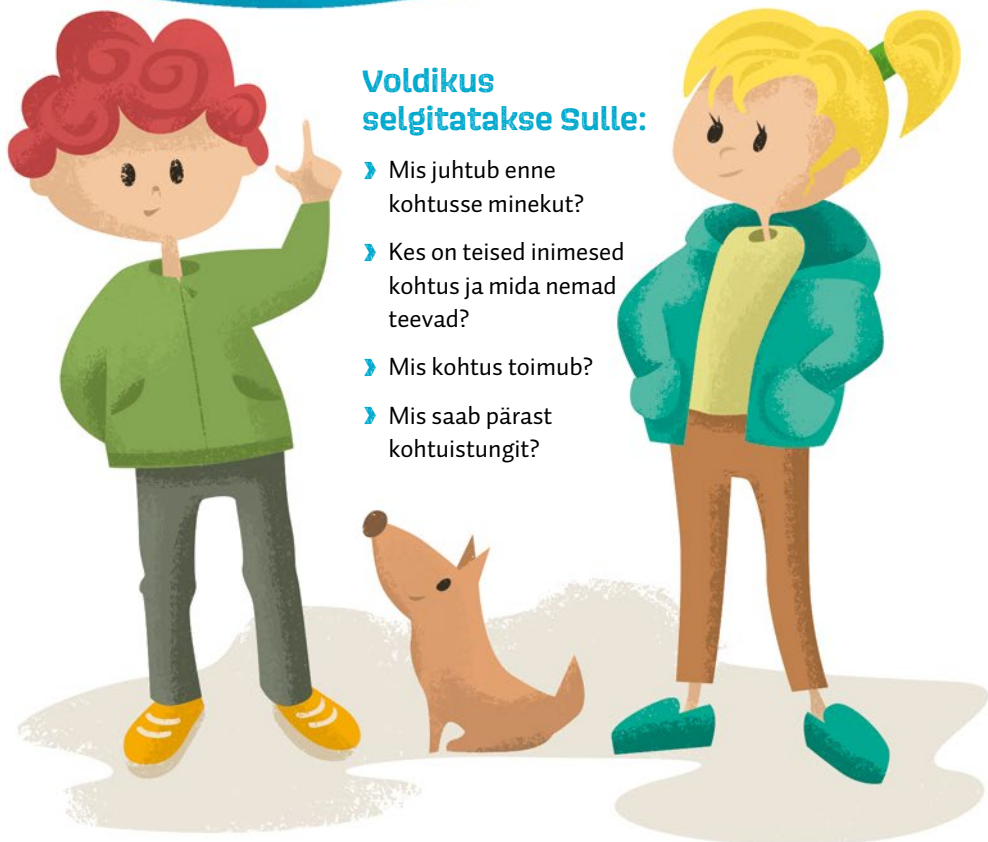
LAPS

süüdistatavana kohtus

Juhendmaterjal lapsele,
keda süüdistatakse õigusrikkumises

Sissejuhatus

Hoiad käes voldikut, mis abistab aind, kui sul tuleb minna kohtusse, sest sind süüdistatakse õigusrikkumises. Kuna kohtusse minek võib alguses tunduda võõras, on siia kogutud vajalik info ja nõuanded, et ennast kohtus teadlikumana ja turvaliselt tunneksid. Loe juhendit kas koos ema või isaga, mõne teise lähedase ja turvalise inimesega või helista hoopis lasteabi info-telefonile numbril 116 111 ning küsi nõu ja abi.

Voldikus selgitatakse Sulle:

- › Mis juhtub enne kohtusse minekut?
- › Kes on teised inimesed kohtus ja mida nemad teevad?
- › Mis kohtus toimub?
- › Mis saab pärast kohtuistungit?

Rohkem infot selle kohta, mis sinuga enne ja pärast kohtusse minekut juhtuda võib ja millised on sinu õigused, leiad veebiaadressilt <https://lapsesobralikmenetus.just.ee>.

Politseinik peab mind kinni

Lapsed võivad sattuda pahandustesse, kui nad seadusi ja reegleid rikuvad. Kui politsei leiab, et oled seadust rikkunud, võib ta sind kahtlustavana kinni pidada.

Kui politseinik sind kinni peab, on sul järgmised õigused:

- ▶ Politseinikud peavad ennast tutvustama ja kui sa seda küsid, näitama töötõendit. Nad **on kohustatud sulle arusaadavas keeles selgitama, mida ja miks sinuga tehakse ning millised on sinu õigused ja kohustused. Kui midagi jääb segaseks, võid alati paluda rohkem selgitusi.**
- ▶ Politseinikul on õigus küsida sinu **nime ja elukohta** ning paluda näidata **isikut tõendavat dokumenti** (nt ID-kaarti) või õpilaspiletit. Pärast kontrollimist peab ta dokumendi sulle tagastama.
- ▶ Mõne kuriteo avastamiseks võib politseinik sind tänaval **peatada ja küsitleda**. Sellisel juhul pead sa talle selgitusi andma ning politseinik võib sinu öeldu kirja panna. Sa võid ka ise paluda, et sinu öeldu kirja pandaks. Sul on alati õigus teada, miks sinult midagi küsitakse.

- ▶ Politseinikuga vesteldes **pead sa rääkima tõtt** ja vastama ausalt. Samas ei pea sa ütlema asju, mis räägivad sinu enda või sinu lähedaste (vanemate, õdede-vendade) vastu. Selles osas võid sa vaikida, aga ei tohi valetada. Sellisel juhul võid öelda, et ei taha midagi rääkida.
- ▶ Kui politseinikul on kahtlus, et oled tarvitanud **alkoholi või narkootikume**, võib ta sind kontrollida. Joovet võib esmalt kontrollida kohapeal ning seejärel ka politseijaoskonnas või arsti juures. Sa võid joobe kontrollimisest keelduda, kuid sellisel juhul on politseinikul õigus sind kinni pidada vere- või uriiniproovi võtmiseks. Kui selgub, et oled joobes, annab politseinik su lähedaste hoolde. Kui see ei ole mingil põhjusel võimalik, toimetab ta su turvakodusse või politseijaoskonda.
- ▶ Kui politseinik kahtlustab, et sul on **keelatud asju** (nt relvi või narkootilisi aineid), võivad nad **paluda sul oma asjad ette näidata**. Politseinik võib su riided ja asjad läbi otsida ning kahtluse korral viia su põhjalikumaks läbivaatuseks politseijaoskonda või arsti juurde. Üldjuhul peab sind läbi vaatama sinuga samast soost olev politseinik.
- ▶ Kui sind milleski kahtlustatakse, on sul õigus saada abi **advokaadilt või muult juristilt**. Politseinik peab selgitama, kuidas on võimalik sellist abi saada. Samuti on sul õigus nõu pidada oma vanemaga.
- ▶ Kui sind peetakse kinni või milleski kahtlustatakse, **teatakse sellest viivitamata sinu vanemale** või muule täiskasvanule, kes sinu eest hoolitseb. Võid ka ise oma vanemale helistada ja temaga nõu pidada. Samuti võid paluda, et politseinik ei võtaks sinu vanematega ühendust, kuid lõpliku otsuse selles küsimuses teeb siiski politsei.
- ▶ Kui sind **peetakse kinni või milleski kahtlustatakse**, on sul õigus paluda, et **sinu vanem osaleks koos sinuga toimingutes**. Võid ka paluda, et politseinik ei kaasaks vanemaid, ent siis pead põhjendama, miks sa seda ei soovi. Lõpliku otsuse vanemate kaasamise osas teeb politseinik, kes peab sulle selgitama oma otsuse tagamaid.

Minu juhtumit uurib prokuratuur

Kui sinu juhtumi algne uurimine on lõppenud ja politsei on kõik inimesed üle kuulanud, keda vaja oli, saadetakse materjalid **prokuratuuri**. Prokurör otsustab, kas saab sinu suhtes **menetluse lõpetada** ja määrata **mõjutusvahendid või kohustused** või on vajalik **kohtus lahend saavutada**.

Menetluse lõpetamisega sulle **selgitatakse, millised mõjutusvahendid määratakse, sinu arvamus kuulatakse ära ja sul on võimalus oma seisukoht öelda**. Mõjutusvahenditeks võivad olla näiteks üldkasulik töö, tehtud kahju heastamine või sõltuvusravi, kui sul on probleeme alkoholi või narkootikumidega. Sind kutsutakse prokuröri juurde koos vanematega, kuid kui soovid midagi täpsustada üksinda, nii et ema või isa juures ei ole, siis saad seda paluda.

Kuula hoolega, mida prokurör sulle selgitab, sest mõjutab sinu elu! Kui sa ei saa päris täpselt aru, palu prokurörit täpsemaid selgitusi võimalikult lihtsas keeles. Kui mõjutusvahendid või kohustused on määratud, tuleb need täita kokkulepitud tähtajaks.

Kui prokurör leiab, et sind ei ole võimalik kohtueelsete mõjutusvahenditega piisavalt mõjutada, saadab ta sinu kriminaalasja **kohtusse**.

Mind süüdistatakse kuriteo toimepanemises

Last saab võtta kriminaalvastutusele, kui ta on **vähemalt 14 aastat vana**. Nooremad kui 14-aastased ei ole seaduse järgi võimelised süüd kandma ning nende tegu kohtus ei arutata.

Kui Sa oled **kahtlustatav**, siis see tähendab, et Sind kahtlustatakse kuriteo toimepanekus ehk tegid midagi, mis on seaduse järgi keelatud.

Kui prokurör koostab süüdistusakti, kus on kirjas, milles Sind süüdistatakse, siis oled Sa **süüdistatav**. Samuti oled Sa süüdistatav siis, kui oled koos oma esindajaga ja kaitsjaga sõlminud prokuröriga kokkuleppe, milles nõustud, et Sind mõistetakse kuriteos süüdi ja oled nõus karistusega, milles te kokku leppisite. Prokurör saadab süüdistusakti või kokkuleppe kohtusse.

Miks ma kohtusse pean minema?

Kohtusse jõuab juhtum siis, kui keegi on teinud midagi, mis on seadusega keelatud. Selle uurimist nimetatakse kriminaalmenetluseks.

Seadused on nagu tähtsad kokkulepped. Seadused ütlevad näiteks, et ei tohi varastada ja teistele inimestele haiget teha. Seadusi ei tohi rikkuda!

Kohtus selgitatakse välja, kas seadust on rikutud ja kes seda tegi, ning otsustatakse, kellele ja milline karistus määrata.

Kus kohus töötab?

Kohtuistungid toimuvad **kohtumajas**. Uuri juba aegsasti välja, kuidas kohtumajja jõuda ja kui kaua see aega võtab. Kohtumajas tuleb sul tunnistust anda **kohtusaalis**. Kohtusaal näeb välja peaaegu nagu kontor, kus kohtunik istub eraldi laua taga ning tavaliselt teistest kõrgemal.

Mulle määratud kaitsja

Kui sind kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo toimepanemises, määrab riik sulle kohe kaitsja, kes esindab sind kohtus. Sina selle eest tasuma ei pea. Juhul, kui su pere soovib, võib ta sulle ise kaitsja otsida ja palgata, kuid see ei ole kohustuslik.

Sinul endal on samuti õigus öelda, milline kaitsja võiks olla – kas mees või naine või keegi, keda juba ise tead ja usaldad.

Kaitsjaga on sul õigus alati omaette suhelda ja asju arutada. Sul on õigus paluda, et sinu küsitlemise või muude menetlustoimingute juures viibiks ka ema või isa. Kui sa ei soovi, et vanemad kaasa tuleksid, anna ka sellest kaitsjale julgesti märku.

Keda ma kohtus kohata võin ja mida nad teevad?

Kõigil inimestel, keda siin kirjeldatakse, on kohtus oma kindel roll, et selgitada välja, mis juhtus.

- › **Kohtunik** on inimene, kes kuulab kohtus ära kõigi jutu ja langetab otsuse, kas kuritegu pandi toime ja kes selles süüdi on. Kohtunik kannab musta rüüd, mida nimetatakse talaariks.
- › **Rahvakohtunikud** teevad otsuseid koos kohtunikuga. Rahvakohtunikud ei osale igal kohtuistungil, vaid ainult raskete kuritegude lahendamisel.
- › **Kaitsja** on inimene, kes sind aitab ning sinu huvide eest seisab. Sellepärast tuleb sul olla oma kaitsjaga aus ja avameelne ehk öelda talle täpselt oma arvamus ja soovid. Kaitsja on enamasti advokaat.
- › **Prokurör** on riigi esindaja, kes esitab kohtule tõendid kuriteo ja selle toimepanija kohta. Teisisõnu on prokurör süüdistaja ning ta võib kohtus küsida palju küsimusi.
- › **Kohtuistungi sekretär** paneb kõik kohtus räägitu täpselt kirja ja kontrollib, et istungisaali on tulnud õiged inimesed.
- › Sina oled kohtus **süüdistatav**, kui sulle on esitatud süüdistus ja prokurör on süüdistusakti või kokkuleppe kohtusse saatnud. **Sind süüdistatakse** kannatanule haiget tegemises või temalt millegi äravõtmises ehk **kuriteo toimepanemises**. Kui panid teo toime koos kaaslastega, võib kohtusaalis olla ka teisi süüdistatavaid.
- › **Tunnistaja** on inimene, kes räägib kohtule, mis temaga juhtus või mida ta kuriteo toimumise ajal nägi ja kuulis.
- › **Kannatanu** on inimene, kes võis saada kuriteo käigus viga või muul moel kahjustada ning ta räägib sellest kohtule. Kannatanuid võib olla rohkem kui üks.
- › **Toetav täiskasvanu** on inimene, kes sind menetluse käigus toetab ja abistab. Toetav täiskasvanu võib olla sinu ema, isa või mõlemad, keegi teine lähisugulane, sotsiaaltöötaja, kooli psühholoog, lastekaitse spetsialist või keegi teine.
- › **Lastekaitsetöötaja** hoolitseb selle eest, et sinu õigused oleksid kaitstud. Lastekaitsetöötaja räägib sinu ja su vanematega, et saada teada, kuidas sul läheb ja mis on sinu jaoks kõige parem. Ta kuulab sinu muresid ja rõõme, vaatab, et sul oleks turvaline ja hea olla ning pakub sulle ja su vanematele tuge ja abi.
- › **Tõlk** aitab eri keeltes kõnelevatel inimestel üksteisest aru saada.

Alati ei pruugi kõik need inimesed kohtus kohal olla.

Mida teha kohtumajja jõudes?

Kui sa kohtumajja lähed, võib sinuga **kaasa tulla keegi täiskasvanud inimene**, näiteks sinu pereliige või siis mõni teine inimene, keda tunnend ja usaldad. Hea mõte on jõuda kohtusse **varem**, et sul oleks rahulikult aega otsida üles õige kohtusaal.

Kohtumajja sisenedes tuleb sul reeglina esmalt läbida **turvakontroll**. Kohutöötajad vaatavad läbi sinu kaasa võetud asjad ning sul tuleb käia läbi turvavärava – nii kontrollitakse, et inimesed ei võtaks kohtusse kaasa keelatud esemeid. Kui sul juhtub kaasas olema mingi asi, mida ei tohi kohtumajja viia, siis see võetakse hoiule. **Kohtust ära minnes saad asja tagasi.**

Kui oled turvaväravad läbinud, võid kohe suunduda oma **kohtusaali** juurde. Kohtumaja sissepääsu juures on alati ka valvur, kes juhendab, kuhu minema peab. Kui oled õige saali üles leidnud, siis oota ukse taga, kuni sind sisse kutsutakse. Kohtuistungi sekretär juhendab ja annab teada, kes kuhu istuma peab. Võta kohtusse minnes kaasa **isikut tõendav dokument**, näiteks õpilaspilet, ID-kaart või pass, et kohtuistungi sekretär saaks enne istungit kontrollida, kas kõik kutse saanud inimesed on kohal.

Kui viibid enne kohtuistungit kinnipidamisasutuses vahi all, tuuakse sind kohtusse politsei saatel. Kohtumajja tuuakse sind eraldi uksest ja sul tuleb olla enne istungit kinnipidamiskambris. Politsei võib sind kohtusse tuua ka sinu kodust või kinnisest lasteasutusest ning siis saabud sa kohtumajja peauksest.

Kohtuistungi avalikkus

Oluline on teada, et kohtuistungid on enamasti avalikud. See tähendab, et istungit võivad jälgida kõik huvilised. Lastega seotud juhtumite arutamiseks võib kohtunik kuulutada istungi lapse huvide kaitseks kinniseks ja siis jäävad kõrvalised inimesed kohtusaalist välja.

Kuigi ajakirjanikud võivad tulla ja kuulata sinuga seotud kohtuistungit, ei või nad ilma kohtuniku loata pildistada, filmida ning avalikustada infot sinu nime, koduse aadressi või kooli kohta. Ka sinu pilti ei tohi ilma loata avaldada.

Pea meeles, et kui kohtuistung on kinnine, siis kõik, mida kohtusaalis räägitakse, jääb saladuseks. Seega ei tohi ka sina seda kellelegi edasi rääkida.

Mis kohtuistungil toimub?

Kohtusaalis tuleb sul istuda **esimesse ritta**. Kui sa ei tea, kuidas saali saabudes käituda, siis küsi selle kohta julgelt oma kaitsja või kohtuistungil sekretäri käest. Kui sind toimetatakse kohtusse vahialusena, näitab politsei sulle, kuhu tuleb istuda.

Tea, et tavaliselt kõik kohtusaalis toimuv salvestatakse. Kohtuistungil palutakse sul esmalt öelda oma nimi ja vanus. Seejärel selgitatakse sulle sinu õigusi ja kohustusi.

Kõigepealt tutvustab prokurör sulle esitatud süüdistust. Siis uurib kohtunik, kas said süüdistusest aru ja kas tunnistad ennast teo toimepanemises süüdi või mitte. Seejärel kuulatakse ära Sinu kaitsja arvamus.

Kui kohtunik tuleb kohtusaali, peavad kõik saalis viibijad püsti tõusma ning istuda võivad nad siis, kui kohtunik selleks loa annab.

NB! Sul on õigus keelduda ütluste andmisest, kui Sa seda teha ei soovi.

Enne, kui Sind küsitlenu hakatakse, selgitab kohtunik Sulle, et kohtus tuleb rääkida ainult tõtt ja võtab Sinult allkirja selle kohta, et Sulle on selgitatud tõe rääkimise kohustust.

Kui olukord on lahti selgitatud, hakkab kohus tõendeid uurima. Kaitsja, prokurör ja kohtunik võivad esitada sulle küsimusi, millele pead olema valmis vastama. Sinu kaitsja ülesanne on enne kohtuistungit aidata sul ütluste andmiseks ette valmistuda.

Enne, kui sind küsitlenu hakatakse, selgitab kohtunik sulle, et kohtus tuleb rääkida ainult tõtt ja võtab sinult allkirja selle kohta, et sulle on selgitatud tõe rääkimise kohustust.

Kas ma pean kohtusse kohale minema?

Kui oled süüdistatav, pead **sa minema kohtusse kutsel märgitud ajal**. Kohtuistungilt võid puududa ainult siis, kui sul on selleks **mõjuv põhjus** – näiteks oled haige.

Kohtule ja oma kaitsjale tuleb kohe teada anda, kui ei saa kohtusse minna ja öelda ka põhjus. Kui oled haige, pead esitama **arstitõendi**.

Kohtule ütluste andmine

Kui kätte on jõudnud aeg ütlusi anda, siis:

Kuula hoolikalt, et saaksid täpselt aru, mida su käest küsitakse.

Vasta küsimustele.

Ja mis peamine: kui sa räägid, siis pead rääkima tõtt.

Kuulamine

- › Enne, kui küsimusele vastad, **veendu, et said sellest täpselt aru**. Sa võid alati paluda küsimust korrata, kui seda polnud hästi kuulda või sa sellest täpselt aru ei saanud. Võid ka paluda, et küsimus esitataks teistmoodi.
- › Kui sama küsimust küsitakse uuesti ja sa ei saa sellest ikka aru, ütle seda kindlasti. **Palu küsimust täpsustada seni, kuni see on sulle arusaadav.**
- › Kui sinult küsitakse mitu küsimust korraga, palu esitada **küsimused üks-üheks**.

Vastamine

- › **Kuula alati küsimus lõpuni ära**, enne kui vastama hakkad. Kui kohtuistungil on tõlk, lase ka temal lõpetada.
- › Jää rahulikuks. **Räägi asjadest, mida sa kindlasti tead ja mäletad.**
- › **Räägi selgelt ja pigem valjema häälega**. Kohtunik ja teised saalis viibijad peavad sind kuulma.
- › Kui **sa ei tea vastust või ei mäleta juhtunut**, siis nii vastagi: „**Ma ei tea**“ või „**Ma ei mäleta**“.
- › Sinu käest võidakse küsida ka teemade kohta, millest on raske rääkida. Kui küsimus ärritab sind, siis usu, **teised mõistavad su tundeid**. Teiste ees on üsna raske rääkida ja on täiesti normaalne, kui oled veidi mures ja see teeb sind närviliseks.
- › **Keegi ei tohi kohtus sulle ette öelda, mida sa ütleva pead**. Kui keegi seda üritab, ära tee temast välja. Räägi oma sõnadega sellest, mis juhtus. Pea meeles, et kuigi oled laps, on sul samad õigused, mis suurtel inimestel ja võid rääkida just seda, mida sina arvad ja tead.

Pea meeles!

- ▶ **Sul on õigus kaasa rääkida!** Kui sind kohtusse kutsutakse, peab sul olema võimalus oma seisukohti selgitada ja öelda välja oma arvamus.
- ▶ Kui sa ei saa eesti keelest piisavalt hästi aru, saad kriminaalmenetluse raames kasutada **suulise tõlgi** abi. Lisaks võid saada olulisest teabest ka kirjaliku tõlke.
- ▶ Kohus peab selgitama, mis toimuma hakkab nii, et sa sellest aru saad.
- ▶ Aruta oma juhtumit sulle määratud kaitsjaga enne kohtusse minekut. Räägi oma kaitsjale nii palju taustainfot enda kohta kui võimalik. **See aitab Sind!**
- ▶ Jää kohtus rahulikuks ning ole valmis küsimustele vastama. Räägi oma kaitsjaga, kui sa ei saa aru, mis toimub.
- ▶ Kuula hoolikalt ja küsi nõu, enne kui teed otsuseid. **Pea meeles, et kohus arutab sinu edasise tuleviku üle ja anna endale parim võimalus.**
- ▶ Oluline on, et sa saaksid kohtu otsusest aru. Palu oma kaitsjal ja vanematel seda sulle selgitada.

Kaua kestab kohtumenetlus või istung?

Kohtumenetluste, toimingute ja istungite pikkused on erinevad, sõltuvalt sellest, miks inimesed on kohtusse läinud või mis eesmärgil konkreetsel päeval või hetkel kokku saadakse. Samuti mõjutab menetluse pikkust menetluse liik. Seega võid küsida, kas kohtunikult, prokurörielt, uurijalt, oma emalt, isalt, vanemalt või mõnelt teiselt toetavalt täiskasvanult, täpsemat infot selle kohta, mis menetlusega on tegu ja kui kaua mõni kohtumine või istung kestab.

Kohtunike, prokuröride, uurijate ja teiste juhtumiga seotud inimeste tööpäev lõpeb aga ka kindlal ajal, seega kui kõigeaeg ei jõuta ühel päeval tegeleda, siis jätkatakse mõnel muul päeval.

Millise otsuse kohus võib teha?

Kui kohtunik leiab, et **oled kuriteos süüdi, võib ta panna sulle peale erinevaid kohustusi**. Siin on välja toodud vaid mõned näited ning erinevaid kohustusi on veelgi.

Kohus võib näiteks:

- › teha sulle **hoiatuse**;
- › kohustada sind läbima **sotsiaalprogrammi** – näiteks pead käima **pereteraapias**, mille eesmärk on mõjutada sinu käitumist ja suunata sind probleemidest eemale. Selle käigus suhtleb spetsialist nii sinu kui su perega ja ka teiste sinu jaoks oluliste inimestega ning püütakse leida võimalused sinu abistamiseks. Teraapiad toimuvad iganädalaselt sulle ja sinu perele sobivas kohas, näiteks sinu kodus;
- › kohustada sind **ühiskondlikult kasulikku tööd** tegema – näiteks tuleb sul minna kusagile kedagi abistama;

- › kohustada sind **heastama või hüvitama** sinu poolt tekitatud kahju – näiteks pead ise või peavad sinu vanemad maksma kinni selle, mille ära lõhkusid või mida varastasid;
- › suunata sind **ravile**, kui sul on probleeme alkoholi või narkootikumide tarvitamisega;
- › suunata sind **lepitusteenusele** – see tähendab, et sul tuleb minna ohvriabi töötaja juurde, kuhu tuleb ka kannatanu. Ohvriabitöötajaga koos räägitakse läbi, mis läks valesti ja oleks pidanud teisiti olema. Samuti lepitakse kokku, kuidas saad kannatanule tekitatud kahju heaks teha;
- › suunata sind **kinnisesse lasteasutusse** – see on asutus, kus lapsel tuleb olla ööpäevaringselt kohtu poolt määratud ajaks – reeglina aastaks. Selles asutuses toetatakse sinu psühholoogilist, emotsionaalset, sotsiaalset ja haridusalast arengut, et muuta sinu käitumist paremaks, aidata koolikohustust täita ja lõpetada meelemürkide tarvitamist;
- › **piirata sinu vaba liikumist** – näiteks pead olema kodus igal õhtul kindlal kellaajal;
- › allutada sind **käitumiskontrollile** – näiteks pead käima kriminaalhooldusametniku juures, elama kindlas kohas, kindlasti käima koolis, saama kriminaalhooldusametnikult loa õppimiskoha vahetuseks või tööle asumiseks või välismaale sõitmiseks.

NB! Kui kohus tunnistab alaealise kuriteos süüdi ja kohaldab tema suhtes mõjutusvahendit, siis karistusregistrisse toime pandud kuriteo ja mõjutusvahendi kohta märget ei tehta.

Kui kohtunik leiab, et sellised kohustused **ei mõjuta sinu käitumist piisavalt**, võib ta sind ka karistada.

Kohus võib määrata sulle **rahalise karistuse**, kuid seda juhul, kui teenid iseseisvalt raha.

Kui oled toime pannud **raske kuriteo**, võib kohus sind ka **vangistusega** karistada. Sulle võidakse määrata katseajaga tingimisi vangistus, mis tähendab, et jääd kriminaalhooldaja järelevalve alla kindlaks perioodiks ja pead täitma kohtuniku määratud reegleid. Kui sa neid reegleid ei järgi, on sul oht päriselt vanglasse sattuda. **Vanglakaristust mõistetakse Eestis alaealistele väga harva.**

Oluline teada!

- › Otsuse tegemisel võtab kohtunik arvesse **sinu vajadusi** ja seda, kuidas on kohtu hinnangul kõige parem sind mõjutada, et **sa tulevikus rikkumisi enam toime ei paneks**.
- › Kui otsus tehakse teatavaks, on sul õigus **paluda selle sisu selgitamist**.
- › Kui sa ei valda eesti keelt, on sul õigus saada **kohtuotsuse tõlge sinu emakeeles**.

Sul on õigus kohtuotsus edasi kaevata

Kui kohus leiab, et oled süüdi, kuid sa ei ole kohtuotsusega nõus, on sul **õigus otsus edasi kaevata**. Räägi sellest oma kaitsja või oma vanematega. Sinu kaitsja selgitab, kuidas see käib.

Pea meeles!

- › Ole kohtus **õigeaegselt kohal!**
- › Võta kohtusse kaasa **isikut tõendav dokument**, näiteks õpilaspilet, pass või ID-kaart.
- › Mine kohtusse **puhanuna** ja **viisakates riietes**.
- › Enne kohtusaali minekut lülita **välja oma mobiil** ning võta ära müts ja üleriided ja jäta need garderoobi.
- › Kohtusaalis **ole vaikselt**. Sa võid rääkida siis, kui kohtunik sulle selleks **sõna annab**.
- › Kohtunikuga rääkides tuleb sul **püsti seista**. Kui sul on halb, **palu luba istuda**.
- › Kohtusaalis käitu alati **viisakalt** ja **korrektset** ning teiste saalis viibijate suhtes **lugupidavalt**.
- › **Ära söö** kohtusaalis.
- › **Ära näri nätsu** kohtusaalis.
- › Võta endaga kaasa midagi **ajaviiteks**, juhuks, kui sul tuleb istungisaali minekut oodata.

Kust saad abi?

Kui tahad kellegagi neil teemadel nõu pidada, võid helistada lasteabi telefonil või chattida aadressil www.lasteabi.ee. Lasteabiga võid ühendust võtta ükskõik mis päeval või kellaajal.

LASTEABI TELEFON

116111
www.lasteabi.ee

LASTE OMBUDSMAN

6938404
info@õiguskantsler.ee

LAPSESÕBRALIKU MENETLUSE VEEBILEHT

lapsesobralikmenetus.just.ee

MTÜ Lastekaitseliit

www.lastekaitseliit.ee

JUSTIITSMINISTEERIUM

EESTI KOHTUD